

TOPSIDE

Koulutusta kehitysvammaisille
vertaistukijoille Euroopassa

Opas taustatuelle

www.peer-training.eu

Tekijät: TOPSIDE kumppanit

- Hugh Savage, ENABLE Skotlanti
- Petra Nováková, Inclusion Czech Republic, Tšekki
- Juultje Holla, Perspectief, Alankomaat
- Alina Sima & Cristina Burlacu, Pentru Voi, Romania
- Ivana Vilademunt & Anna Gutierrez Roca, Sant Tomas, Espanja
- Taija Humisto, KVTL, Suomi
- Camille Latimier & Luca Magri, Inclusion Europe

©Inclusion Europe, Bryssel, lokakuu 2013

Hanke on rahoitettu Euroopan komission tuella. Tästä julkaisusta vastaa ainoastaan sen laatija, eikä komissio ole vastuussa siihen sisältyvien tietojen mahdollisesta käytöstä.

TAUSTATUKI ON TÄRKEÄÄ VERTAISTUKIJALLE!

Taustatuki on tärkeä osa vertaistukea. Tämä opas on tarkoitettu taustatuen perehdyttämiseen tehtäviinsä.

Taustatuen on hyvä olla perillä **TOPSIDE** -vertaistukijakoulutusohjelman sisällöistä ja arvoista.

On erityisen tärkeää on, että taustatuki pystyy allekirjoittamaan sen, että aikuiset kehitysvammaiset ihmiset voivat hyötyä ja hyötyvät toisten kehitysvammaisten aikuisten tarjoamasta vertaistuesta.

Taustatukena voi toimia henkilö, joka pystyy sisäistämään oman roolinsa ja pystyy tukemaan vertaistukijaa pysymään omassa roolissaan.

Taustatuen ei ole välttämätöntä olla työntekijä. Myös oikeilla taidoilla ja asenteella varustettu vapaaehtoinen voi toimia taustatukena.

Vertaistukijat ovat koulutuksen käyneitä ja ymmärtävät oman roolinsa. Taustatuen tehtävä on tukea vertaistukijaa silloin kun vertaistukija itse kaipaa apua.

Vertaistukijan tehtävä ei ole tuputtaa tuettavilleen valmiita ratkaisuja, vaan tukea heitä tekemään omat valintansa. Taustatuki auttaa vertaistukijaa muistamaan tämän.

Vertaistukija käyttää omia kokemuksiaan esimerkkeinä ja toisten tukena. Kertomalla esimerkkejä omasta elämästään vertaistukija auttaa vertaistaan ymmärtämään, mitä erilaisista valinnoista voi seurata ja tukee siten toista tekemään tietoon perustuvia päätöksiä.

Vertaistukija voi vertaistukea tarjotessaan joskus törmätä ennalta arvaamattomiin tilanteisiin ja ongelmiin, joiden kanssa hän ei osaa toimia.

Näissä tilanteissa on tärkeää, että hän osaa kääntyä taustatuen puoleen ja luottaa siihen, että saa tältä tukea ja neuvoja tilanteen ratkaisemiseksi.

On tärkeää, että taustatuki on ihminen jolle on helppo puhua ja johon uskaltaa aina tarvittaessa ottaa yhteyttä. Jos vertaistukija ja hänen taustatukensa eivät ennalta ole tuttuja, on tutustumiseen ja roolien sisäistämiseen tärkeää käyttää aikaa.

Meidän kokemuksemme perusteella kurssin kouluttajasta ei tule hyvää taustatukea. Taustatuen tehtävä on pysytellä nimensä mukaisesti taustalla. Taustatuen suhde vertaistukijaan on erilainen kuin kouluttajan, ja roolin vaihtaminen koulutuksen jälkeen voi olla sekavaa sekä vertaistukijalle että taustatueksi ryhtyvälle kouluttajalle.

Taustatuen tehtävä on mahdollistaa vertaistukijan toiminta. Taustatuki tukea vertaistukijaa hoitamaan työnsä mahdollisimman itsenäisesti. Samalla tavalla kuin vertaistukija tukee omaa tuettavaansa tekemään itse omat päätöksensä, taustatuki tukee vertaistukijaa miettimään millaista tukea hän itse haluaa antaa.

Taustatuki voi tsemptata vertaistukijaa muistelemaan omia kokemuksiaan, joista voisi olla hyötyä tuettavalle henkilölle. Jos vertaistukija on epävarma siitä, millaista tukea jossain tilanteessa kannattaisi tarjota, voi taustatuki auttaa häntä miettimään, mitä seurauksia erilaisilla valinnoilla on.

Taustatuen ei tulisi tarjota omaa mielipidettään suoraan, vaan tukea vertaistukijaa löytämään oman tapansa asian selvittämiseksi.

Myös taustatuki voi käyttää omia kokemuksiaan esimerkkeinä tukieessaan vertaistukijaa.

Taustatuki ei saa asettua asiantuntijaksi, joka antaa vertaistukijalle valmiita ratkaisuja hänen kohtaamiinsa ongelmiin. Taustatuen tulisi rohkaista vertaistukijaa muistelemaan oppimiaan asioita. Taustatuki mahdollistaa sen, että vertaistukija keksii itse ratkaisun tilanteeseen.

Joskus eteen voi kuitenkin tulla tilanne, jossa vertaistukija ei pysty ratkaisemaan tilannetta omin avuin. Tällöin taustatuen tehtävä on auttaa vertaistukijaa miettimään, mistä juuri tässä tilanteessa kannattaisi hakea apua.

Taustatuki auttaa siis vertaistukijaa miettimään mahdollisia ratkaisuvaihtoehtoja, mutta ei tee ratkaisua hänen puolestaan.

Ainoa ja hyvin tärkeä poikkeus tähän on tilanne, jossa vertaistukija kuulee tuettavaltaan jostain räikeästä kaltoin kohtelusta, rikoksen uhriksi joutumisesta tai hyväksikäytöstä. Näissä tapauksissa taustatuki voi joutua selvittämään asiaa tarkemmin, antamaan suoria ohjeita siitä, mihin asiasta pitää ilmoittaa tai itse ilmoittamaan asiasta niille tahoille ja viranomaisille, joille asia kuuluu. Vaikka vertaistukijalla ei ole muodollista roolia, on tärkeää muistuttaa häntä velvollisuudesta ilmoittaa viranomaisille jos on esimerkiksi tapahtunut rikos. Joskus rikoksen uhri ei halua, että asiaa kerrotaan eteenpäin, mutta sen kertominen on erittäin tärkeää. Tätä asiaa käsitellään vertaistukijakoulutuksessa, mutta tällaisen tilanteen sattuessa he kaipaavat erityisen paljon tukea. Taustatuen tehtävä on tarvittaessa ottaa vastuu asian viemisestä eteenpäin.

Ajan myötä vertaistukija tuentarve vähenee pikku hiljaa. Heitä tulisi kannustaa luottamaan omiin taitoihinsa, kun he ovat siihen valmiita. Taustatuen ja vertaistukijan ei kuulukaan olla ikuisia kumppaneita, vaan taustatukeen saa tukeutua niin pitkään, kuin sen itse kokee tarpeelliseksi.

Taustatuen tarve ja tuen tarpeen kesto on yksilöllistä. Taustatuen on hyvä tiedostaa oma vastuunsa ja kannustaa vertaistukijaa toimimaan mahdollisimman itsenäisesti ja tukeutumaan aina vain vähemmän taustatukeen. Jos taustatuki antaa vertaistukijan tulla itsestään liian riippuvaiseksi, niin se haittaa vertaistukijan kehittymistä omassa roolissaan.

Taustatukena toimivan henkilön tulisi pystyä noudattamaan näitä ohjeita toimiessaan vertaistukijan kanssa. Hänen tulisi myös olla perillä **TOPSIDE** -koulutusohjelman sisällöstä. Ainakin siltä osin, että ymmärtää millainen tuettavan ja tukijan suhteen tulisi olla.

On tärkeää muistaa, ettei vertaistukija korvaa sosiaalityöntekijää tai avustajaa. Vertaistukija on ihminen, joka tarjoaa vertaiselleen tukea omasta näkökulmastaan. Taustatuen ei tulisi sotkeentua vertaistukijan ja hänen tuettavansa suhteeseen.

Taustatuen tulisi pystyä allekirjoittamaan vertaistukijakoulutuksen edustamat arvot ja varmistaa, ettei vertaistukija tuellaan aiheuta tuettavalleen mitään vahinkoa.

Vertaistukija voi tilanteestaan riippuen tarvita taustatukea pitkänkin aikaa. Joskus voi koittaa se hetki, ettei taustatukea enää tarvita. Tärkeintä on tarjota taustatukea juuri sen yksilön tarvitsemalla tavalla ja niin kauan kuin hän sitä tarvitsee. Pyrkimys pitäisi silti aina olla, ettei vertaistukija turhaan ripustaudu taustatukeen.

Perimmäisenä tavoitteena on, että vertaistukija pystyisi antamaan vertaistukea täysin itsenäisesti. Se saattaa kuitenkin vaatia kovaa työtä ja omistautumista sekä vertaistukijalta, että hänen taustatueltaan.

Top 10 ohjeemme taustatuella:

Taustatuen tulisi...

1. Uskoa kehitysvammaisten ihmisten mahdollisuuksiin ja kykyihin toimia vertaistukena.
2. Ymmärtää, mistä **TOPSIDE**- vertaistukijakoulutuksessa on kyse ja uskoa siihen.
3. Käyttää koulutusohjelmasta tuttuja metodeja vertaistukijan tukemiseen.
4. Toimia mahdollistajana ja tukena, ei valmiita vastauksia antavana asiantuntijana.
5. Tukea vertaistukijaa ymmärtämään, että hän osaa antaa tukea vertaisiaan.
6. Kannustaa vertaistukijaa luottamaan aina vain enemmän omiin kykyihinsä ja vähemmän taustatuen ohjaukseen.
7. Uskoa, että jonain päivänä vertaistukija pärjää ihan omillaan ja tehdä töitä sen eteen.
8. Osata toimia oikein ja oikealla asenteella.
9. Olla tekemättä asioita vertaistukijan puolesta. *(Poikkeuksena tilanteet, joissa selkeästi on tapahtunut rikos tai hyväksikäyttöä).*
10. Olla sitä mieltä, että vertaistuki on mahtava juttu ja kannattaa **TOPSIDE** -projektin tavoitteita.

Muutama esimerkki taustatuista:

Tšekki

Tapasimme kerran taustatuen kanssa ennen kuin hän tapasi vertaistukijamme. Olin selittänyt hänelle molempien roolit. Sen jälkeen kävimme tukiryhmien tapaamisissa ja taustatuki pääsi näkemään vertaistukijat tositoimissa! Kun vertaistukijat ja taustatuki olivat ehtineet tutustua ja tietty luottamus heidän välilleen oli syntynyt, kerroin vertaistukijoille taustatuen roolista ja miten he voisivat pyytää aina tarvittaessa häneltä apua. Tapasimme vielä kerran yhdessä kaikkien kanssa ja kävimme läpi, mitkä ovat vertaistukijan ja taustatuen roolit ja millaisissa tilanteissa taustatuen puoleen voi kääntyä.

Espanja

Totesimme koulutuksen jälkeen, että osa vertaistukijoista kaipasi vielä lisää koulutusta. Päätimme, että vertaistukijat eivät toimi yksin tuettaviensa kanssa, vaan teemme heitä tiimejä. Jokaisessa tiimissä on aina joku todella taitava vertaistukija ja pari vielä harjoitusta kaipaavaa vertaistukijaa. Ryhmässä toimiminen kehittää kaikkein taitoja. Taustatuen merkitys tässä vaiheessa on suuri. Taustatuki on mukana auttamassa tiimin toimintaa alkuun ja vertaistukijoita suunnittelemaan omaa toimintaansa. Taustatuki voi myös auttaa vertaistukijoita arvioimaan omaa toimintaansa.

Skotlanti

Meillä kävi tosi hyvä tuuri. Olimme juuri rekrytoineet kuusi uutta avustajaa maanlaajuiseen neuvontaverkostoomme. Päätimme kouluttaa heistä taustatukia vertaistukijoille. Avustajat koulutettiin vertaistukija-asioista ja taustatuen roolista - vertaistukijoidemme innokkaalla avustuksella. Saimme mahdollisuuden luoda ihan oikean rakenteen vertaistukijoiden taustatuille järjestömme sisälle. Meille on nyt mahdollista kouluttaa heitä lisää, keskustella ja kehittää taustatuen roolia ja oikeasti miettiä mikä toimii ja mikä ei.

Inclusion Europe

Elinikäisen
oppimisen
toimintaohjelma

Kehitysvammaisten
Tukiliitto ry

Euroopan Unionin Elinikäisen oppimisen toimintaohjelman tuella.

www.peer-training.eu